

Отримано: 28 жовтня 2021 р.

Прорецензовано: 2 грудня 2021 р.

Прийнято до друку: 3 грудня 2021 р.

e-mail: felonenko18@gmail.com

DOI: 10.25264/2519-2558-2021-12(80)-67-69

Фелоненко М. С. Лінгвальні та соціолінгвальні аспекти появи нових слів, пов'язаних із світовою пандемією COVID-19. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2021. Вип. 12(80). С. 67–69.

УДК: 811.111

*Фелоненко Микола Сергійович,
аспірант,
Запорізький національний університет*

ЛІНГВАЛЬНІ ТА СОЦІОЛІНГВАЛЬНІ АСПЕКТИ ПОЯВИ НОВИХ СЛІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ СВІТОВОЮ ПАНДЕМІЄЮ COVID-19

Статтю присвячено дослідженню способів творення неологізмів на позначення явищ, пов'язаних зі світовою пандемією COVID-19. Актуальність запропонованого дослідження полягає в його спрямованості на вивчення лексичних новацій, що виникли зі спалахом світової пандемії, спричиненої коронавірусом SARS. На сучасному етапі лінгвістичних студій спостерігаємо значний інтерес до детального вивчення способів творення неологізмів та їхніх структурно-семантичних особливостей. Це дає можливість окреслити тенденції у словотвірній системі конкретної мови загалом і англійської зокрема. Мета пропонованої публікації полягає у аналізі шляхів збагачення словнику сучасної англійської мови лексичними новаціями, визначенні лінгвальних параметрів новоутворень на позначення явищ, пов'язаних зі світовою пандемією COVID-19. Дослідивши неологізми на основі термінів "coronavirus" та "COVID-19", бачимо, що більшість з них утворені шляхом телескопії та словоскладання. Відбувається створення нової одиниці мови шляхом синтезу двох вже наявних одиниць із певними графічними і фонетичними змінами зі збереженням найбільш значущих морфем.

Ключові слова: неологізми, лексичні новоутворення, телескопія, словоскладання, світова пандемія.

*Mykola Felonenko,
Postgraduate student,
Zaporizhzhia national university*

LINGUAL AND SOCIOLINGUAL ASPECTS OF THE EMERGENCE OF NEW WORDS RELATED TO THE WORLD PANDEMIC OF COVID-19

The article deals with the study of the ways of neologisms creation to denote the phenomena associated with the global pandemic COVID-19. The relevance of the proposed study lies in its focus on the study of the lexical innovations that emerged with the outbreak of the global pandemic caused by the coronavirus SARS. Nowadays we observe a significant interest in the detailed study of the ways of creating neologisms and their structural and semantic features. This makes it possible to outline trends in the word-forming system of a particular language in general and English in particular. The purpose of the proposed publication is to analyze the ways to enrich the vocabulary of modern English with lexical innovations, to determine the linguistic parameters of tumors to denote the phenomena associated with the global pandemic COVID-19. Examining neologisms based on the terms "coronavirus" and "COVID-19", we see that most of them are formed by telescoping and word formation. A new unit of language is created by synthesizing two already existing units with certain graphic and phonetic changes while preserving the most significant morphemes.

Key words: neologisms, lexical innovations, telescoping, word formation, global pandemic.

Вступ. Вже більше року людство перебуває у новітній реальності, спричиненою появою та швидким розповсюдженням нового небезпечного коронавірусу (SARS-CoV-2), що згодом призвів до світової пандемії.

Як правило, усі події світового масштабу швидко відображаються у мовах світу, зокрема в англійській мові, що має статус lingua franca.

Мова реагує на суспільно-політичні зміни, і таке глобальне явище як світова пандемія, викликана новим коронавірусом COVID-19, спричинило бурхливе поповнення словникового складу англійської мови за рахунок бурхливої появи нових медичних термінів, неологізмів на позначення сучасних ковідних реалій, розширення значень вже існуючих термінів тощо.

Зі спалахом та поширенням коронавірусної хвороби простежуємо оновлення лексики зокрема засобів масової інформації, які стали одним з основних джерел забезпечення інформацією. Світова пандемія COVID-19 докорінно змінила суспільне життя людства, мова поповнилася новими термінами, словосполученнями, медична термінологія стала загальноновживаною. Лінгвісти спостерігають творення лексичних одиниць з новими значеннями. Так, за підрахунками британського лінгвіста Т. Торна, пандемія призвела до створення більше ніж тисячі нових слів [4].

Актуальність запропонованого дослідження полягає в його спрямованості на вивчення лексичних новацій, що виникли зі спалахом світової пандемії, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

Отже, **мета** пропонованої публікації полягає у аналізі шляхів збагачення словнику сучасної англійської мови лексичними новаціями, визначенні лінгвальних параметрів новоутворень на позначення явищ, пов'язаних зі світовою пандемією COVID-19. Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**: аналіз нових слів з огляду на формальні ознаки, виявлення зв'язку семантики та форми слова.

Об'єкт дослідження – новоутворення англійської мови, що позначають явища, пов'язані з глобальною пандемією Covid-19, **предмет дослідження** становлять лексико-семантичні особливості новітніх лексичних одиниць, аналіз способів їх утворення.

Матеріал дослідження. Неологія як наука досліджує нові лексичні одиниці у мові. Вивченню лексичних новоутворень присвячені численні праці вітчизняних і зарубіжних лінгвістів (Е. І. Ханпіра, Н. І. Фельдман, О. Г. Ликов, В. В. Лопатін, Ю. А. Зацний, М. О. Бакіна, О. А. Габінська, О. А. Земська, А. О. Брагіна, А. В. Березовенко, І. Г. Дегтяр, А. Г. Ликов, J. Algeo, E. McKean, J. Sheidlower, K. Sornig, R. Fischer та ін.) [5, с. 118].

Відомо, що Нова лексична одиниця народжується в мовленні індивіда, або залишаючись okazіоналізмом, або проходячи шлях від народження до поширення і фіксації в мові. Завершальною стадією закріплення нового слова є фіксація його словниками [3]. Англійська мова характеризується динамічністю та постійним розвитком і поповненням словарного запасу. Значною мірою це пояснюється її статусом мови міжнародного спілкування, науки і техніки. З появою нових явищ виникає необхідність у нових номінаціях. Саме в англійській мові виникає більшість нових номінацій, а вже потім вони входять до складу інших мов. Неологізми, що виникли внаслідок світової пандемії не стали винятком.

Так, слово “*epidemic*” вперше вжив Гомер, а медичне значення вклав Гіппократ у 430 році до нашої ери. Термін “*quarantine*” з’явився ще у XIV столітті для позначення 40-денного терміну, після завершення якого судна та їхні екіпажи допускалися в міста. У 1660 році з’являється слово “*pandemic*”. Термін “*virus*” вперше фіксують в англійській мові наприкінці XIV століття, але як іменник на позначення збудника, що викликає інфекційну хворобу, було вперше вжито у 1728 році. Поняття “*coronavirus*” існує в медичній науці та англійській мові з 1968 року. Як бачимо, ці терміни є в мові вже тривалий час. Але масштаб цього річної пандемії та її руйнівні наслідки виявилися тригерами незвичної словотворчої активності [3].

Смертоносна хвороба Covid-19 вплинула на всі сфери життя. За короткий час змін зазнали як вузькі термінологічні системи, зокрема, медична, так і загальноновживана лексика.

Існує кілька критеріїв виокремлення неологізмів з-поміж інших лексичних новотворів: лексикографічний, який ґрунтується на тому, що okazіоналізми належать мовленню, а не мові, вони не зафіксовані в словниках і використовуються нерегулярно; словотвірний, котрий базується на тому, що okazіональні лексеми часто утворюються з порушенням законів словотворення; створення так званої мовної девіації; експресивностилістичний, в основі якого лежить твердження, що неологізми мають великий ступінь експресивності, що надає тексту більшій емоційності, привертаючи увагу читача. [10, с. 158].

Нами було відібрано більше 50 неологізмів з друкованих та електронних джерел. за результатами проведеного аналізу їх можна розділити на декілька груп:

1) медичні терміни: власне назва нової хвороби COVID-19, ПЛР-тести (*PCR-test (polymerase chain reaction)*), карантин (*quarantine*), коронавірус (*coronavirus*), безсимптомний (*asymptomatic*), поширення серед населення (*community spread*), рівень смертності (*case fatality rate*), інкубаційний період (*incubation period*), апарат штучної вентиляції легень (*ventilator*), самоізоляція (*self-isolation*), перший зареєстрований випадок зараження (*patient zero*) тощо;

2) новотворення на позначення суспільних явищ, що з’явилися після початку пандемії: дистанційна робота, навчання (*WFH –working from home*),

3) медійні: фейкова інформація, фейки (*fake news, infox, intox*), розповсюдженням недостовірної інформації, чуток та фейкових новин (*infodemic*), споживання великої кількості негативних новин в Інтернеті за короткий проміжок часу (*doomscrolling*), *coronapocalypse*, *coronababy*, *covidiot*, *covidivorce* тощо.

Всі ці одиниці мають різні структурно-семантичні характеристики, проаналізуємо їх докладно. Так, зокрема, сам термін “*coronavirus*” був уведений у медичну термінологію групою вірусологів 1968 року на позначення вірусів, що можуть спричинити різні захворювання у тварин, а у людей викликати простудні захворювання. Вже у 2020 році слово не сходило зі світових шпальт та заповнило усі ЗМІ.

Для аналізу подальших лексичних одиниць звернемося до витоків поняття телескопії. Під телескопією розуміється процес, при якому нове слово виникає зі злиття повної основи одного слова зі скороченою основою іншого або ж зі злиття скорочених основ двох слів. Значення такого нового слова в більшості випадків містить сумарне значення обох своїх складових [7, с. 77].

На сучасному етапі телескопічні одиниці з’являються все частіше, поповнюючи словниковий склад англійської мови [2, с. 290].

Аналізовані нами лексичні новоутворення були ідентифіковані у ЗМІ (електронних версіях газет, випусках новин, блогах), соціальних мережах (Facebook, Twitter), онлайн словниках (Urban Dictionary, Merriam Webster).

Термін “*coronavirus*” став основоположним для формування новацій на позначення нових явищ соціального життя.

Так, зокрема, виникли наступні телескопічні новації, що описують наслідки нового вірусу для соціуму:

coronapocalypse (*coronavirus + apocalypse (Coronapocalypse: Americans start panic-buying and the scenes are wild (1).)*);

coronageddon (*coronavirus + armageddon (“Coronageddon” has begun. (2).)*);

coronacation (*coronavirus + vacation (Coronacation: a teenage perspective (3).)*);

coronanoia (*coronavirus + paranoia (Coronatimes are inducing a high level of Coronanoia (4).)*);

coronopticon (*coronavirus + panopticon (Creating the coronopticon : Countries are using apps and data networks to keep tabs on the pandemic (5).)* – глобальна системи контролю та нагляду за громадянами;

coronausterity (*coronavirus + austerity (I was thinking of ordering takeaway for tea but decided against it. It's my last month on furlough before redundancy so I needed to take some coronausterity measures (6).)* – необхідність економити внаслідок погіршення економічного становища.

Окрім телескопії, є певні лексичні новації, що утворилися шляхом словоскладання.

Зокрема, **coronacoma** (*corona + coma*) – тривалий сон під час карантину, коли ви не знаєте, яка година чи що відбувається у зовнішньому світі;

coronaphobia (*corona + phobia (Coronaphobia Is a New Disorder Emerging From the COVID-19 Pandemic (7).)* – новий тип тривоги, специфічний для COVID-19;

coronababy (*corona + baby (Of ‘Covidivores’ and ‘Coronababies’: Life During a Lockdown (8).)* – малюк, народжений в епоху світової пандемії;

coronacut (*corona + cut (“Happy’s Hairy Tale – The Corona Cut: Humorous and Inspiring Dog Book” Kindle Edition by Shivangi Singh (9).)* – зачіска при зачинених салонах краси та перукарнях.

Окремий бум виник після 11 лютого 2020 року, коли Всесвітня організація охорони здоров'я офіційно оголосила про хворобу, яка переросла в пандемію, як коронавірусна хвороба 2019. Назва нової хвороби – **COVID-19** (аббревіатура, де “CO” походить від “*coronavirus*”, “VI” від “*virus*”, “D” від “*disease*” і “19” – рік виявлення хвороби).

Наступну групу лексичних новацій складають неологізми з елементом *covid*:

covid cowboy (людина, яка навмисно поширює хворобу) (*COVID ‘Cowboy’ Rounds Up Maskless Spring Break Scofflaws* (10).);

covid belly (зайва вага, що виникла внаслідок карантину) (*The danger of a giant Covid belly flop* (11).);

covid baby, covid boomer (діти, зачаті під час пандемії).

Серед телескопічних новацій з елементом *covid* виділяємо наступні:

covidinfo (*covid* + *information*);

covidiot (*covid* + *idiot*) (*How to tell a covidiot from a maskhole* (12).) – людина, що ігнорує вимоги безпеки під час пандемії;

covidivorce (*covid* + *divorce*) (*Recently the New York Times added a new word to its lexicon: covidivorce. Though the portmanteau makes for a funny meme, the reality of lockdown is that it can put serious pain and strain on relationships!* (13).) – розлучення через неможливість перебування разом у спільному просторі;

covidient (*covid* + *obedient*) – людина, яка виконує необхідні вимоги безпеки;

covidiocracy (*covid* + *democracy*) – уряд, що складається з ковідіотів тощо. У всіх наведених прикладах перший елемент не скорочується, тому що він є семантичним центром новоутворень.

У деяких неологізмах прослідковується явище аглютинації: **covidiot** (*covid* + *idiot*); **covidivorce** (*covid* + *divorce*); **covideology** (*covid* + *ideology*); **covideo** (*covid* + *video*). Неологізм **covidinfox** (надання неправдивої інформації про хворобу) утворено досить складним чином – у два етапи. Перший елемент залишено незмінним, другий утворено за допомогою телескопії (*information* + *intoxication*).

Висновки. Світова пандемія COVID-19 спричинила справжній сплеск новоутворень на позначення явищ, що виникли у зв'язку зі світовою пандемією COVID-19. Результати аналізу дозволяють зробити висновок про те, що більшість досліджених нами неологізмів на основі термінів “*coronavirus*” та “COVID-19” утворені шляхом телескопії та словоскладання. Відбувається створення нової одиниці мови шляхом синтезу двох вже наявних одиниць із певними графічними і фонетичними змінами зі збереженням найбільш значущих морфем, іноді з єдиним лексичним значенням задля прозорості семантики.

Перелік лексичних інновацій, наведених у статті, не є вичерпним, оскільки проблеми, пов'язані з пандемією коронавірусу, спонукають до активної наукової та суспільної діяльності, яка неминуче знайде свій відбиток у мові. Аналіз лексичних новоутворень на позначення явищ, пов'язаних зі світовою пандемією COVID-19 є перспективним напрямом досліджень із точки зору неології та словотвору.

Література:

1. Антюфеева Ю. Н. Английские новообразования в развитии: потенциальное слово, окказионализм, неологизм : дис.... канд. филол. наук : 10.02.04. Тула, 2004. 184 с.
2. Арнольд И. В. Лексикология современного английского языка. М. : Высш. шк., 1966. 295 с.
3. Бабелюк О. А., Дідух Л. І. Способи творення неологізмів на позначення явищ COVID-19 в англомовному епідеміологічному дискурсі. *Львівський філологічний часопис*, 2020. № 7. С. 5–12
4. Бондаренко О. М. Аналіз морфологічних неологізмів англійської мови, створених у зв'язку з пандемією COVID-19. Збірник наукових праць «*Нова філологія*». № 80. Том I (2020). С. 79–83.
5. Весна Т. В., Тельцєва Т. В. Лексичні інновації періоду коронавірусної пандемії. *Записки з романо-германської філології*. Вип. 1 (44). 2020. С. 82–89.
6. Заботкина В. И. Новая лексика современного английского языка. URL: <http://www.balinagroup.com/download/zabotnkina.pdf>.
7. Зацкий Ю. А. Неологизмы английского языка 80–90-х годов XX столетия. Запорижжя : РА «Тандем-У», 1997. 396 с.
8. Зацкий, Ю. А. Способы та механизмы створення лексико-фразеологічних інновацій англійської мови (2009 – 2019 pp.). *Нова філологія*. №79. С. 20–26.
9. Заботкина В. И. Новая лексика современного английского языка. URL : <http://www.balinagroup.com/download/zabotnkina.pdf>.
10. Земская Е. А. Словообразование как деятельность. М. : Наука, 1992. 178 с.
11. Омельченко Л. Ф. Телескопійні слова сучасної англійської мови та їх структурносемантична характеристика. Збірник Львівського університету. *Іноземна філологія*. Львів, 2013. № 15. С. 76–83. С. 77.
12. Єнікєєва С. М. Система словотвору сучасної англійської мови: синергетичний аспект (на матеріалі новоутворень кінця ХХ – початку ХХІ століть) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філолог. наук: 10.02.04. Київ, 2011. 36 с.
13. Hohenhaus P. Lexicalization and institutionalization. In Štekauer P., Lieber R. *Handbook of Word-Formation: Studies in Natural Language and Linguistic Theory*, 64, (pp. 353-373). Berlin, Germany : Springer.
14. Martin Paul M.V., Martin-Granel Estelle. 2,500-year Evolution of the Term Epidemic. *Emerging Infectious Diseases*. 2006. No 12(6). P. 976.

Джерела ілюстративного матеріалу

1. <https://www.deseret.com/entertainment/2020/3/13/21179018/coronapocalypse-coronavirus-covid19-panic-buying-photos-memes-videos>
2. <https://www.latimes.com/local/lanow/la-me-ln-91-freeway-closure-underway-20160219-story.html>
3. <https://www.thenews.com.pk/magazine/us/658211-coronacation-a-teenage-perspective>
4. <https://montrealgazette.com/opinion/columnists/brownstein-coronacation-are-inducing-a-high-level-of-coronanoia>
5. <https://www.economist.com/briefing/2020/03/26/countries-are-using-apps-and-data-networks-to-keep-tabs-on-the-pandemic>
6. <https://www.definder.net/coronausterity>
7. <https://www.health.com/condition/infectious-diseases/coronavirus/coronaphobia-covid-anxiety-disorder>
8. <https://www.nytimes.com/2020/03/27/world/coronavirus-lockdown-relationships.html>
9. <https://www.amazon.com/Happys-Hairy-Tale-Humorous-Inspiring-ebook/dp/B08KHL8SHT>
10. <https://www.usnews.com/news/health-news/articles/2021-03-31/covid-cowboy-rounds-up-spring-break-scofflaws-in-colorado>
11. <https://edition.cnn.com/2021/04/08/opinions/covid-19-herd-immunity-vaccine-sepkowitz/index.html>
12. <https://www.bbc.co.uk/programmes/articles/4G0DhbmMBPN3nTIGkDLXGgC/how-to-tell-a-covidiot-from-a-maskhole-learning-the-language-of-the-pandemic>
13. <https://www.collinsdictionary.com/submission/23461/covidivorce>